

Bachelorthesis
Pedagogische
Wetenschappen

Universiteit Utrecht

De Bijdrage aan de Participatie van de Jeugdige Verdachte Tijdens een TRIP-zitting

---

Student 1: Manouk Kuiper- 3817652

Student 2: Leonie van Westen- F123561

Student 3: Daniëlle Docter- 3849074

Student 4: Kyra Haemers- 3815021

Werkgroepdocent: S. Rap

Werkgroepnummer: 10

Datum: 18-06-2014

Voorwoord

Voor u ligt de bachelorthesis over de bijdrage aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting. Het onderzoek is uitgevoerd onder begeleiding van Stephanie Rap. Middels onze belangstelling voor jeugdcriminaliteit heeft het bijwonen van meerdere TRIP-zittingen in het Paleis van Justitie in Den Haag ons geïntrigeerd. Onze dank gaat dan ook uit naar het Paleis van Justitie in Den Haag, alle parketsecretarissen, de jeugdige verdachten en hun ouders, die ons de kans hebben gegeven de TRIP-zittingen te mogen observeren. Daarnaast danken wij onze begeleidster Stephanie Rap voor haar inzet en betrokkenheid bij het onderzoek.

Daniëlle Docter

Kyra Haemers

Leonie van Westen

Manouk Kuiper

Samenvatting

Ongeveer 64% van de misdrijfzaken van jeugdigen in het strafrecht wordt afgedaan door het OM tijdens TRIP-zittingen. Daarom is er onderzoek verricht naar de bijdrage aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting. Er is hierbij gekeken naar de bijdrage van de parketsecretaris, van de advocaat en van de ouders. Daarnaast wordt er gekeken of er een beroep wordt gedaan op het moreel besef van de jeugdige verdachte door deze aanwezigen. In het Paleis van Justitie in Den Haag zijn er 41 zittingen geobserveerd, waarvan 24 TRIP ZSM-zittingen en 17 TRIP-zittingen. De observaties zijn uitgevoerd aan de hand van een observatielijst. Uit het onderzoek komt naar voren dat de parketsecretaris een bijdrage levert door het geven van een goede introductie over de procedures, de aanwezigen en hun functie, door gesprekstechnieken te hanteren die zijn aangepast op de jeugdige en door uitleg te geven over de keuze voor en de inhoud van de sanctie. Verder komt naar voren dat de advocaat een bijdrage levert door de jeugdige voorafgaand aan de zitting in te lichten over het proces en door het vermijden van jargon. De ouders leveren een bijdrage door informatie te verstrekken over de thuissituatie. Tot slot komt naar voren dat de parketsecretaris een beroep doet op het moreel besef van de jeugdige, wat bijdraagt aan zijn participatie. Er is dus enerzijds sprake van een bijdrage aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting, anderzijds lijkt er ruimte te bestaan voor verbetering.

Kernwoorden: participatie, parketsecretaris, advocaat, ouders, moreel besef, TRIP-zitting, jeugdige verdachte

De Bijdrage aan de Participatie van de Jeugdige Verdachte Tijdens een TRIP-Zitting

Een grootschalig onderzoek heeft zich gericht op de participatie van strafrechtelijke jeugdigen in de rechtbank en heeft aanbevelingen opgesteld om deze participatie te bevorderen (Rap, 2013). Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS] en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum [WODC] blijkt echter dat ongeveer 64% van de misdrijfzaken van jeugdigen in het strafrecht door het Openbaar Ministerie [OM] wordt afgedaan tijdens Transactie in Persoon [TRIP]-zittingen (Kaldien & De Heer-de Lange, 2013).¹ Daarom is er onderzoek verricht naar de bijdrage aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting. Het begrip participatie wordt hier gedefinieerd aan de hand van het Internationaal Verdrag Inzake de Rechten van het Kind [IVRK] en het Verenigde Naties [VN]-comité voor de Rechten van het Kind. Het IVRK neemt in artikel 12 als uitgangspunt dat de jeugdige de gelegenheid moet worden geboden om zoveel mogelijk actief in zijn strafproces te participeren (UN, Committee on the Rights of the Child, 2009). Hieronder vallen drie componenten, namelijk het recht van vrijheid van meningsuiting, het recht dat er op een passende wijze rekening wordt gehouden met de mening van het kind, waarbij er gekeken moet worden naar de leeftijd en rijpheid van het kind, en het recht om gehoord te worden in procedures. Het VN-comité voor de Rechten van het Kind acht het tevens van fundamenteel belang voor de effectieve participatie van de jeugdige dat hij begrijpt wat er gebeurt (UN, Committee on the Rights of the Child, 2009).²

In dit onderzoek worden TRIP-zittingen en TRIP Zorgvuldig, Snel en op Maat [ZSM]-zittingen geobserveerd. Tijdens een TRIP-zitting wordt een transactie aangeboden, die geaccepteerd of geweigerd kan worden door de jeugdige verdachte. Wanneer de jeugdige verdachte het aanbod aanneemt, hoeft hij niet voor de rechter te verschijnen. In de ZSM-werkwijze wordt na aanhouding van de verdachte zo spoedig mogelijk een beslissing genomen over het afdoeningstraject (Openbaar Ministerie, z.j.b).

De onderzoeksvraag luidt als volgt: In hoeverre wordt er een bijdrage geleverd aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting? De onderzoeksvraag zal worden beantwoord aan de hand van de volgende deelvragen: (1) Wat is de bijdrage van de parketsecretaris aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting? (2) Wat is de bijdrage van de advocaat aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting? (3) Wat is de bijdrage van de ouders aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting? (4) In hoeverre wordt er een beroep gedaan op het moreel besef van de jeugdige verdachte door de aanwezigen tijdens een TRIP-zitting? De deelvragen worden in deze volgorde behandeld,

---

¹ Wanneer er in dit onderzoek wordt gesproken over TRIP-zittingen of zittingen wordt hiermee verwezen naar zowel TRIP ZSM-zittingen als TRIP-zittingen.

² Wanneer er wordt gesproken over 'hij' kan er ook worden verwezen naar zij.

omdat het wenselijk is eerst de bijdrage van alle aanwezigen te bespreken voordat het beroep doen op het moreel besef door deze aanwezigen aan bod kan komen. Eerst zal de bijdrage van de parketsecretaris besproken worden, aangezien hij het gesprek tijdens de zitting leidt. Daarna wordt de bijdrage van de advocaat besproken, omdat hij in eerste instantie gericht is op de verdediging van de jeugdige verdachte (Rap & Weijers, 2011). Tot slot wordt de bijdrage van de ouders besproken aangezien ouders niet verplicht aanwezig moeten zijn (Openbaar Ministerie, z.j.a).

De Bijdrage van de Parketsecretaris

Volgens Weijers & Rap (2011) kampt de rechter tijdens een zitting met de pedagogische uitdaging om de jeugdige actief te laten participeren en tevens professioneel contact te maken met deze jeugdige. Gezien de parketsecretaris een vergelijkbare functie vervult tijdens een TRIP-zitting, wordt ervan uitgegaan dat de parketsecretaris ook met deze pedagogische uitdaging kampt. Daarom is het van belang te achterhalen hoe de parketsecretaris een bijdrage levert aan de participatie van de jeugdigen.

Opening van een TRIP-zitting. Het is wenselijk dat bij aanvang van de zitting de parketsecretaris uitleg geeft over het doel van de zitting en over de procedures die gevolgd zullen worden tijdens de zitting. Ook moet de parketsecretaris de aanwezigen tijdens de zitting introduceren en daarbij uitleg geven over hun rol (Rap, 2013). Daarnaast moeten ook de intenties van de parketsecretaris duidelijk worden gemaakt aan de jeugdige, zodat de jeugdige beter het doel van de zitting en de zienswijze van de parketsecretaris begrijpt (Delfos, 2005).

Gesprekstechnieken. Jeugdigen hebben een tekort aan kennis over het OM als een geheel, zijn autoriteiten en de procedures die zich voordoen tijdens een TRIP-zitting. Dit tekort aan kennis wat jeugdigen ervaren, laat hen voelen alsof ze geen grip hebben op de ontwikkeling in hun zaak, wat hen vervolgens onzeker maakt (Oude Breuil, 2005). Begrip van wat er gebeurt tijdens een zitting en wat er besproken is, is dan ook essentieel voor effectieve participatie van de jeugdige verdachte. Hierbij kan het gebruik van juridische vaktermen door de parketsecretaris gezien worden als een barrière voor constructieve communicatie in de jeugdstrafzaak (Oude Breuil & Post, 2002). Deze barrière betreft niet alleen strafrechtelijk jargon, maar ook complexe zinswendingen en moeilijke woorden (Weijers & Rap, 2011). Hoe minder vakterminologie wordt gebruikt, hoe groter de kans is dat de jeugdige actief kan deelnemen aan het proces (Oude Breuil & Post, 2002). Verder is het tijdens de zitting ook essentieel voor de effectieve participatie van de jeugdige dat de parketsecretaris hem de ruimte biedt zijn eigen verhaal te doen. Het is hierbij van belang dat er een goede verhouding is tussen de tijd die de jeugdige aan het woord is en de tijd waarin de parketsecretaris het woord voert.

Hoe meer de parketsecretaris namelijk aan het woord is, hoe passiever de jeugdige wordt (Weijers & Rap, 2011).

Het volume en de articulatie zorgen voor de verstaanbaarheid van een zin. Het ideale vraagtempo is eerder langzaam dan snel. Het geeft de jeugdige verdachte namelijk het gevoel dat hij mag reageren en biedt hem voldoende tijd om de vraag te verwerken. Bovendien werkt een langzamer vraagtempo rustgevend voor de jeugdige (Delfos, 2005). Sociale ondersteuning door warme intonatiepatronen en het geven van complimenten geeft de jeugdige het gevoel dat er naar zijn verhaal wordt geluisterd en dat hij serieus wordt genomen (Saywitz, Comparo & Romanoff, 2010). Ook heeft de jeugdige verdachte het gevoel dat er naar hem geluisterd wordt, wanneer hij bij zijn voornaam wordt aangesproken (Ten Brummelaar & Kalverboer, 2011).

Verder blijkt uit onderzoek dat open vragen jeugdigen aanmoedigen om langere, meer gedetailleerde, meer accurate en minder tegenstrijdige responsen te geven (Saywitz et al., 2010). De parketsecretaris moet vragen naar uitleg en verklaringen van de jeugdige. Doorvragen op een onderwerp is de meest geschikte techniek om belangstelling te tonen. Tot slot moet de parketsecretaris waken voor het stellen van meerdere vragen tegelijkertijd, gezien de jeugdige niet voldoende ruimte heeft om ze allemaal te beantwoorden (Delfos, 2005).

Strafoplegging. Bij afsluiting van de zitting is het wenselijk voor het begrip van de jeugdige verdachte dat de parketsecretaris uitlegt waarom hij een bepaalde beslissing neemt (Van de Bunt, De Keijser & Elffers, 2004). Het is belangrijk dat de jeugdige begrijpt hoe er tot die beslissing is gekomen, in hoeverre zijn eigen inzichten een rol hebben gespeeld in de consideraties en wat de beslissing voor hem in zijn geheel betekent (Archard & Skivenes, 2009). Daarnaast is het van pedagogisch belang voor de jeugdige dat de consequenties van de beslissing worden uitgelegd (Rap & Weijers, 2011). Uitleg over de concrete duur en inhoud van de sanctie en de proeftijd zorgen ervoor dat de jeugdige beter begrijpt wat hem te wachten staat (Eggermont, 1997).

Op basis van bovengenoemde literatuur zijn 16 hypothesen opgesteld, die ter verduidelijking zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1

Hypothesen bijdrage van parketsecretaris

Thema's	Hypotheses
Opening van TRIP-zitting	<ol style="list-style-type: none"> 1. De parketsecretaris stelt de aanwezigen voor en geeft daarbij uitleg over hun rol. 2. De parketsecretaris geeft uitleg over de procedures die gevolgd worden tijdens de zitting. 3. De parketsecretaris maakt zijn eigen intenties duidelijk

Gesprekstechnieken

4. De parketsecretaris heeft een gemiddeld tot langzaam spreektempo.
5. De parketsecretaris heeft een gemiddeld spreekvolume en articuleert gemiddeld.
6. De parketsecretaris maakt weinig tot geen gebruik van juridische taal.
7. De parketsecretaris stimuleert de jeugdige zijn eigen verhaal te doen.
8. De parketsecretaris vraagt naar uitleg of verklaringen.
9. De parketsecretaris stelt geen meerdere vragen tegelijkertijd.
10. De parketsecretaris stelt gemiddeld tot veel open vragen.
11. De parketsecretaris vraagt gemiddeld tot veel door.
12. De parketsecretaris heeft warme intonatiepatronen.
13. De parketsecretaris complimenteert de jeugdige gemiddeld tot veel.

Strafoplegging

14. De parketsecretaris geeft uitleg over de totstandkoming van de keuze voor een bepaalde sanctie.
15. De parketsecretaris geeft uitleg over de concrete duur en inhoud van de sanctie.
16. De parketsecretaris geeft uitleg over wat de beslissing voor de jeugdige in zijn geheel betekent.

De Bijdrage van de Advocaat

Jeugdigen zijn beperkt in hun participatie binnen strafrechtelijke zaken, die betrekking hebben op hun eigen juridische belangen, op grond van hun diversiteit en ontwikkelingsstadia (Apell, 2006). Advocaten hebben de taak om te zorgen dat kinderen wel een stem hebben in het strafrecht en zijn tevens adviseur. Het is daarom relevant om te kijken naar de bijdrage van de advocaat aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting. In Nederland krijgt de jeugdige verdachte een advocaat zodra de jeugdige is gedagvaard, tenzij hem reeds eerder een advocaat is toegevoegd. De jeugdige krijgt ook een advocaat toegevoegd wanneer de Officier van Justitie van plan is een voorwaarde te stellen van meer dan 20 uur werken, leren of een geldboete van meer dan €115,- (Na, 2011).

De advocaat moet de jeugdige voorafgaand aan de zitting goed inlichten over het proces. Verder moet de advocaat tijdens de zitting nagaan of de jeugdige verdachte de belangrijke verklaringen of vragen begrijpt, om zo de participatie van de jeugdige te vergemakkelijken (Rap & Weijers, 2013). Het vermijden van jargon is hiervoor ook van belang. Tevens moet de advocaat, zonder de jeugdige verdachte te beïnvloeden, de

jeugdige adviseren en informeren om hem zo te helpen bij het nemen van beslissingen. Als de jeugdige verdachte geen advocaat heeft, mist de rechter cruciale informatie vanuit het perspectief van de jeugdige, die nodig is om een volledig geïnformeerd besluit te vormen (Khoury, 2010). Een advocaat kan dan ook het leven van zijn cliënt verbeteren door ervoor te zorgen dat zijn welzijn wordt meegenomen in de beslissing van de parketsecretaris. Verder moet de advocaat in zijn pleidooi ruimte maken voor suggesties voor een eventueel op te leggen sanctie die passend is bij zijn cliënt. Tot slot moet de advocaat in de rechtbank zijn cliënt de kans geven om na te denken over het vonnis en dit eventueel kort op de gang met hem bespreken (De Jonge, 2008).

Op basis van de bovengenoemde literatuur zijn de volgende hypotheses opgesteld: (1) de advocaat heeft de jeugdige voorafgaand aan de zitting ingelicht over het proces, (2) de advocaat maakt in zijn pleidooi ruimte voor suggesties voor een eventueel op te leggen sanctie die passend is voor zijn cliënt, (3) de advocaat toetst het begrip van de jeugdige gemiddeld tot vaak en verduidelijkt gemiddeld tot veel en (4) de advocaat maakt weinig tot geen gebruik van jargon.

De Bijdrage van de Ouders

In een Europese rechtszaal is het een gebruikelijke traditie om zich te richten op de ouders op een bepaald moment in de zitting en vragen te stellen met betrekking tot hun kind en de situatie thuis (Hepping & Weijers, 2011). Relevant is het dan ook om te onderzoeken wat de bijdrage is van de ouders aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting, omdat zij hier de mogelijkheid toe hebben. Ouders van de minderjarige verdachten zijn echter niet verplicht om aanwezig te zijn tijdens een TRIP-zitting (Openbaar Ministerie, z.j.a).

Ouders zijn de aangewezen personen om de jeugdige te steunen wanneer hij in aanraking komt met het rechtssysteem (Hepping & Weijers, 2011). Het betrekken van de jeugdige verdachte in de rechtszaal verwijst niet alleen naar het geven van consideratie aan zijn inzichten, maar ook naar het indirect betrekken van de jeugdige door een dialoog te voeren met zijn ouders. Het actief betrekken van de ouders in de rechtszaal heeft als doel de participatie van de jeugdige te bevorderen. Horen van de ouders tijdens een zitting en het serieus nemen van hun inzichten bevordert het gevoel van de jeugdige dat zijn zaak ertoe doet en dat hij serieus wordt genomen door de rechter. Het is belangrijk dat de rechter de ouders op een bepaald moment in de zitting vraagt naar hun inzichten op de zaak. Zo kan de rechter bijvoorbeeld vragen hoe zij hebben gereageerd toen ze voor het eerst iets hebben gehoord over het delict, of ze bezorgd zijn over bepaalde aspecten van het leven van hun kind en hoe zij thuis de gebeurtenis hebben besproken (Rap, 2013). Verder dienen ouders hun mening te geven over het delinquente gedrag van de jeugdige en hun perceptie van de ernst van dit delinquente gedrag. Ook dienen zij aan te geven wat hun reactie is geweest op het delinquente gedrag van hun

kind (Hepping & Weijers, 2011).

Het jeugdstrafrecht in Nederland wordt aangestuurd door de gedachte dat de persoonlijke omstandigheden van het individu in hoge mate bepalend moeten zijn voor de op te leggen sanctie (Bruning et al., 2011). Informatie verstrekken over de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachte wordt door Hepping en Weijers (2011) beschreven als de rol van ouders. Zij kunnen de rechter namelijk tijdens de zitting voorzien van relevante informatie over de sociale situatie thuis en de algemene omstandigheden van het gezin, wat een toegevoegde waarde heeft op de rapporten van sociale werkers (Hepping & Weijers, 2011). De aanwezigheid van ouders tijdens de zitting is tevens van belang, omdat zij ook relevante informatie kunnen verstrekken over de situatie op school (Hepping, 2006). Ten aanzien van het functioneren van het kind op school moet bevoegd gezag van de school ouders rapporteren over de vorderingen van de leerlingen (Van Dartel & Schellings, 2007).

Op basis van bovengenoemde literatuur zijn de volgende hypothesen opgesteld: (1) het delict wordt gemiddeld tot veel besproken met de ouders, (2) de thuissituatie wordt gemiddeld tot veel besproken met de ouders en (3) de schoolsituatie van de jeugdige verdachte wordt gemiddeld tot veel besproken met de ouders.

Beroep op het Moreel Besef

De participatie van de jeugdige verdachte wordt bevorderd door het begrip van de jeugdige te vergroten, hier is een beroep doen op het moreel besef een onderdeel van. Een beroep doen op het moreel besef draagt bovendien bij aan de essentie van het jeugdstrafrecht, namelijk het helpen van jeugdige verdachten bij het nemen van verantwoordelijkheid voor hun daden (Rap & Weijers, 2011). Het is daarom relevant om te kijken in hoeverre een beroep wordt gedaan op het moreel besef door de aanwezigen tijdens een TRIP-zitting. Bij een beroep doen op het moreel besef gaat het om een beroep op schuldgevoel, verantwoordelijkheid, spijtgevoelens, empathie ten opzichte van het slachtoffer en schaamte (Rap & Weijers, 2011).

Het moreel besef bestaat uit morele regels en morele emoties (Wikström & Svensson, 2010). Morele regels omschrijven wat goed en fout wordt bevonden in de maatschappij. Men heeft de verantwoordelijkheid om volgens deze regels te handelen. Morele emoties zijn schuld, schaamte en empathie. Schuld wordt gezien als een pijnlijk gevoel van spijt dat wordt veroorzaakt door een zelf gecreëerde situatie met negatieve gevolgen (Eisenberg, 2000). Schaamte is in essentie hetzelfde als schuld, alleen betrek je het op jezelf waarbij er minderwaardige gevoelens naar boven komen (Eisenberg, 2000; Rap & Weijers, 2011). Empathie is het vermogen je te verplaatsen in de gevoelens van anderen (Rap & Weijers, 2011).

Morele communicatie in het jeugdstrafrecht. Het jeugdstrafrecht heeft twee doelen, namelijk vergelding en preventie. Er is in het jeugdstrafrecht sprake van een

dubbele paradox, dit betreft de strafrechtelijke en de pedagogische paradox. De strafrechtelijke paradox bevat de tegenstrijdigheid tussen vergelding en preventie (Weijers, 2008). Men moet straffen naar mate van schuld, maar wel in het belang van het kind (Rap & Weijers, 2011). Bij de pedagogische paradox wordt de vraag gesteld in hoeverre de jeugdige verdachte verantwoordelijk kan worden gesteld voor zijn daden (Weijers, 2008). Als oplossing voor de dubbele paradox in het jeugdstrafrecht wordt het belang van de communicatie tijdens zittingen benadrukt (Weijers, 2002). Belangrijk is dat de jeugdige verdachte duidelijk wordt gemaakt dat de straf niet bedoeld is als wraak, maar als doel heeft dat hij ervan leert en de morele grenzen duidelijk voor hem worden (Weijers, 2008). De jeugdige verdachte moet leren wat verantwoordelijk zijn voor zijn daden inhoudt tegenover de betrokken partijen en wat de morele gevolgen hiervan zijn (Daly & Bouhours, 2008). Dit leerproces kan worden bevorderd door een moreel dialoog met de jeugdige verdachte te voeren (Weijers, 2002).

De morele dialoog moet de zelfreflectie stimuleren (Daly & Bouhours, 2008). De jeugdige verdachte zal kritisch moeten kijken naar zijn daden en zijn identiteit, maar ook naar hoe hij er voor kan zorgen om in de toekomst wel als volledig verantwoordelijke burger gezien te worden. De morele dialoog moet bijdragen aan de bewustwording van de jeugdige verdachte van wat hij heeft gedaan, dit moet een soort schuldgevoel opwekken. Dit kan vooral worden bereikt door een beroep te doen op gevoelens van empathie, spijt en schuld (Weijers, 2002). Beroep op schaamte heeft een negatief effect, omdat adolescenten nog volop naar hun eigen identiteit aan het zoeken zijn en gevoelens van schaamte hebben daar mogelijk een negatief effect op. Het voeren van de morele dialoog is niet mogelijk wanneer de jeugdige verdachte een beroep doet op zijn zwijgrecht. De jeugdige verdachte mag te allen tijde een beroep doen op zijn zwijgrecht tijdens een TRIP-zitting (Rap & Weijers, 2011).

Morele communicatie tijdens een TRIP-zitting. Ervan uitgaande dat een TRIP-zitting zich bevindt in een informele setting, hebben alle aanwezigen de mogelijkheid om aan het woord te komen en kunnen dus een beroep doen op het moreel besef van de jeugdige (Na, 2011). Het is allereerst van belang dat de parketsecretaris een beroep doet op het moreel besef van de jeugdige verdachte (Rap & Weijers, 2011), gezien dit een potentieel positief effect heeft op de jeugdige wanneer hij geconfronteerd wordt met zijn eigen gedrag door de parketsecretaris (Fagan & Tyler, 2005). Verder is het van belang dat ook ouders een beroep doen op het moreel besef van de jeugdige. Jeugdigen hebben sterke gevoelens van loyaliteit ten opzichte van hun ouders, dit uit zich in het feit dat jeugdigen het van belang vinden dat ouders achter hen staan en hen onvoorwaardelijk waarderen (Delfos, 2005). Ouders zijn aanwezig tijdens de zitting zodat ze de jeugdige verdachte op psychologisch, emotioneel en moreel gebied kunnen ondersteunen (Na, 2011; Rap, 2013). De ouders moeten het gedrag van hun kind

controleren en moreel besef bijbrengen (Hoeve et al., 2009). Wanneer ouders tijdens de zittingen spreken over het gedrag van hun kind en dit afkeuren, zal de verdachte beseffen wat hij gedaan heeft en wat de gevolgen zijn van het gedrag voor andere mensen, omdat zij de reactie van hun ouders zien (Hepping & Weijers, 2011; Rap, 2013). De parketsecretaris moet de ouders ondersteunen bij het afkeuren van het gedrag van de jeugdige verdachte (Daly & Bouhours, 2008). Tot slot is het niet de eerste prioriteit van de advocaat om een beroep te doen op het moreel besef van de jeugdige, gezien hij in eerste instantie gericht is op de verdediging van de jeugdige verdachte. Hierbij is zijn doel dat de jeugdige de laagst mogelijk straf krijgt opgelegd (Rap & Weijers, 2011).

Op basis van de bovenstaande literatuur zijn de volgende hypothesen opgesteld: (1) de parketsecretaris doet een beroep op het moreel besef van de jeugdige verdachte, (2) de ouders doen een beroep op het moreel besef van de jeugdige verdachte en (3) de advocaat doet geen beroep op het moreel besef van de jeugdige verdachte.

Methode

Het onderzoek naar de bijdrage aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting is een kwalitatief exploratief onderzoek. Het betreft een *casestudy* design, het onderzoek heeft daarom niet als doel om te generaliseren. De observaties vinden plaats in het Paleis van Justitie in Den Haag in een zittingszaal, welke vergelijkbaar is met een kantoorruimte (Figuur 1). De zaken worden hierbij afgedaan door middel van transacties.

Beschrijving Dataverzameling

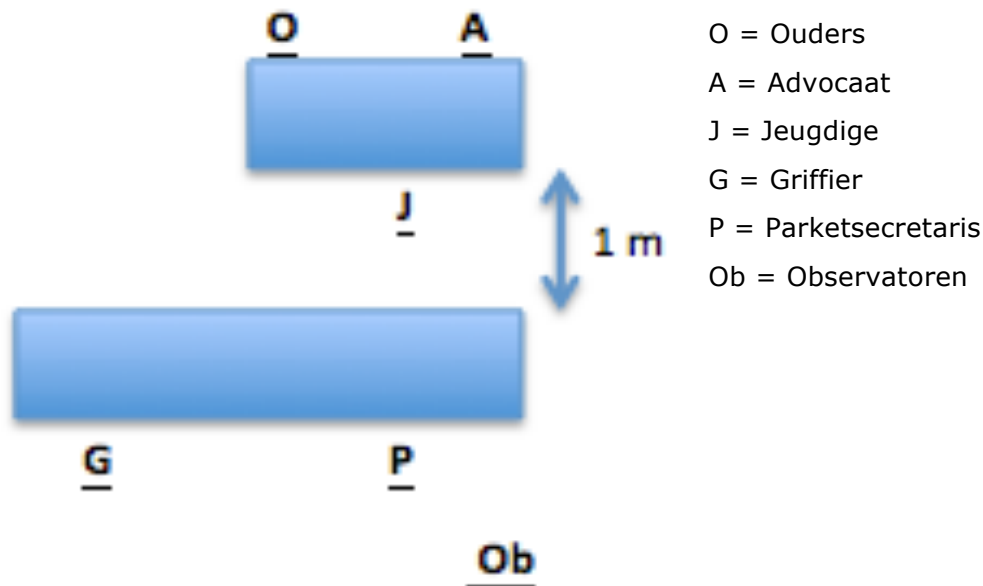
De dataverzameling is gebaseerd op een selecte steekproef van 41 zittingen, waaronder 24 TRIP ZSM-zittingen en 17 TRIP-zittingen. Er zouden 51 zittingen worden geobserveerd, maar er zijn negen zittingen uitgevallen en één geobserveerde zitting wordt niet meegenomen omdat de verdachte een meerderjarige is. Redenen voor uitval zijn (1) dat de zaak wordt aangehouden, (2) dat vooraf bekend is dat de zitting verplaatst wordt, (3) dat bij aanvang van de zitting de betrokkene(n) niet aanwezig zijn en (4) dat vooraf bekend is dat de zitting niet bijgewoond wordt wegens een ontkennende verdachte. Van alle verdachten in de geobserveerde zittingen zijn er 32 mannelijke verdachten en negen vrouwelijke verdachten, waaronder 25 *first offenders*, 11 niet *first offenders* en vijf verdachten waarbij het onbekend is. Van het totaal aantal verdachten zijn er acht ontkennende verdachten, vijf deels ontkennende verdachten en 28 bekende verdachten. Bij 20 jeugdige verdachten is er een rapport opgesteld door de Raad voor de Kinderbescherming [RvdK]. Wat betreft de leeftijd en de etniciteit kan er geen overkoepelend beeld worden gegeven, aangezien gegevens hierover ontbreken.

Wat betreft de aanwezigen bij de geobserveerde zittingen is allereerst te noemen dat bij 32 van de 41 geobserveerde zittingen de advocaat van de jeugdige verdachte

aanwezig is en bij negen zittingen niet. Bij 14 zittingen zijn beide ouders aanwezig, bij vijf zittingen alleen de vader en bij 15 zittingen alleen de moeder. Tot slot is bij 19 zittingen een stagiaire aanwezig die functioneert als griffier. In de overige zaken is er geen griffier aanwezig, gezien deze functie vervallen is door bezuinigingen. In figuur 1 is weergegeven waar de aanwezigen zitten tijdens de meeste geobserveerde zittingen.

Figuur 1

Overzicht plaats van aanwezigen in de zittingszaal.

Methode van Dataverzameling

De data wordt verzameld door middel van een observatielijst (Bijlage 1). In bijlage 2 is een tabel opgenomen waarin per hypothese vermeld staat met welk(e) item(s) van de observatielijst de hypothese wordt getoetst. In deze tabel wordt tevens aangegeven per item wat voor soort vraag het betreft, namelijk een item met de opties ja, nee of gedeeltelijk, een item met notities of een item met een vijfpuntschaal. Bij de items met een vijfpuntschaal is de volgende schaalverdeling opgesteld indien deze niet vermeld staat bij het item: 1= niet, 2= nauwelijks, 3= redelijk, 4= redelijk hoog en 5= hoog. Er is een toetsingscriterium opgesteld voor de hypothesen dat wordt geleid door een persoonlijk referentiekader. Vanuit kwantitatief onderzoek is bekend dat ongeveer twee derde van alle resultaten zich binnen het gedeelte 'plus en min één standaarddeviatie van het gemiddelde' bevindt (Neuman, 2012). Daarom is ervoor gekozen dat een hypothese als ondersteund wordt beschouwd indien twee derde van de resultaten in het voordeel scoort van deze hypothese.

Betrouwbaarheid en Validiteit

De betrouwbaarheid en validiteit kunnen in het geding komen bij kwalitatief onderzoek. Zo is het moeilijk om betrouwbaarheid te behalen, omdat de observaties zijn gebaseerd op subjectiviteit. Waarnemingsevidentie hangt hierbij af van de integratie van

de normen en waarden van de observatoren, die voor iedereen verschilt. Echter de betrouwbaarheid van dit onderzoek wordt verhoogd doordat de methode van de dataverzameling in detail is uiteengezet, waarbij er een verantwoording wordt gegeven voor het toetsingscriterium. Tevens wordt de betrouwbaarheid verhoogd doordat er sprake is van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid, gezien de observaties in twee duo's worden uitgevoerd. Op deze manier kunnen verschillende interpretaties door de onderzoekers beperkt worden en kunnen de resultaten gecontroleerd worden (Neuman, 2012). Verder komt de externe validiteit in het geding, gezien er sprake is van een inductieprobleem. Er zijn namelijk slechts vijf parketsecretarissen meegenomen in het onderzoek terwijl er uitspraak wordt gedaan over het functioneren van alle parketsecretarissen binnen één arrondissement. Echte de inhoudsvaliditeit wordt verhoogd door het gebruik van de bestaande observatielijst van Stephanie Rap (Rap, 2013; Bijlage 1).

Ethische Aspecten van het Onderzoek

Bij dit onderzoek moet rekening worden gehouden met een aantal ethische aspecten. Allereerst is te noemen dat een jeugdstrafzitting gesloten hoort te zijn voor publiek en media, gezien dit in pedagogisch belang is van de jeugdige (Rap & Weijers, 2011). Observatoren zijn echter aanwezig bij de jeugdstrafzitting, dit is dan ook niet ethisch verantwoord. Daarnaast is *informed consent* ook een belangrijk aspect, dat stelt dat de jeugdige volledig moet worden geïnformeerd over het onderzoek waar hij aan deelneemt en hier tevens toestemming voor moet geven (Neuman, 2012). Ook de ouders moeten bij een minderjarige in de leeftijd van 12-16 jaar volledig worden geïnformeerd en tevens instemmen met het onderzoek (De Jonge, Hepping, & Weijers, 2011). Tot slot wordt in artikel 16 van het IVRK beschreven dat het kind recht heeft op privacy (UN, General Assembly, 1989). Dit houdt onder andere in dat de persoonlijke gegevens privé gehouden moet worden. Tijdens de zittingen worden de persoonlijke omstandigheden en gegevens van de jeugdige uitgebreid besproken. Daarentegen wordt het recht op privacy niet geschonden, gezien de observatoren een geheimhoudingsverklaring hebben getekend en bovendien de gegevens anoniem verwerken.

Resultaten

In deze sectie worden de resultaten van de observaties weergegeven in dezelfde volgorde als de deelvragen. De deelvragen worden beantwoord aan de hand van de hypothesen, waarbij wordt aangegeven of deze worden ondersteund door de resultaten of niet.

Bijdrage van de Parketsecretaris

Het is van belang dat er een goede verhouding bestaat tussen de tijd die de jeugdige aan het woord is en de tijd waarin de parketsecretaris het woord voert (Weijers

& Rap, 2011). De gemiddelde duur van een geobserveerde zitting is ongeveer 16 minuten, waarbij de jeugdige verdachte gemiddeld 2 minuten en 45 seconden aan het woord is en de parketsecretaris 7 minuten en 45 seconden. De parketsecretaris spreekt tijdens alle geobserveerde zittingen de jeugdige bij zijn voornaam aan, wat de jeugdige het gevoel kan geven dat er naar hem geluisterd wordt (Ten Brummelaar & Kalverboer, 2011).

Opening van TRIP-zitting. Bij 32 van de 41 geobserveerde zittingen stelt de parketsecretaris de aanwezigen voor. Bij de overige zittingen wordt dit deels of niet gedaan. Bij 31 van de 41 geobserveerde zittingen geeft de parketsecretaris uitleg over de rol of functie van de aanwezigen. Bij de overige zittingen wordt dit deels of niet gedaan. Deze resultaten ondersteunen de eerste hypothese. Verder geeft de parketsecretaris bij 31 van de 41 geobserveerde zittingen uitleg over het verloop van de zitting. Bij de overige zittingen wordt deze uitleg deels of niet gegeven. Deze resultaten ondersteunen de tweede hypothese. Daarnaast geeft de parketsecretaris in 5 van de 41 geobserveerde zittingen een toelichting van zijn intentie en bij één zitting geeft hij deze gedeeltelijk. Voorbeelden hiervan zijn: "Dit is een afdoening zonder naar de rechter toe te gaan", en "Ik heb geen intentie om keihard te straffen, maar ik wil dat je er van leert". Echter bij 35 van de 41 zittingen geeft de parketsecretaris deze niet. Deze resultaten ondersteunen de derde hypothese niet.

Gesprekstechnieken. De parketsecretaris heeft in 20 van de 41 geobserveerde zittingen een redelijk laag tot laag spreektempo, bij 18 zittingen een gemiddeld spreektempo en bij drie zittingen een redelijk hoog spreektempo. Deze resultaten ondersteunen de vierde hypothese. Verder heeft de parketsecretaris in 27 van de 41 geobserveerde zittingen een gemiddeld spreekvolume, bij 12 zittingen een redelijk tot hard volume en bij twee zittingen een redelijk laag tot laag spreekvolume. Verder articuleert de parketsecretaris bij 30 van de 41 geobserveerde zittingen gemiddeld, bij negen zittingen redelijk overdreven tot overdreven en bij twee zittingen redelijk onduidelijk. Deze resultaten ondersteunen samen de vijfde hypothese. Daarnaast scoort de parketsecretaris bij 35 van de 41 geobserveerde zittingen redelijk makkelijk op de moeilijkheidsgraad van taalgebruik en bij de overige zittingen gemiddeld. Verder maakt de parketsecretaris in 38 van de 41 geobserveerde zittingen geen tot weinig gebruik van jargon en bij de overige zittingen maakt hij hier gemiddeld gebruik van. Deze resultaten ondersteunen samen de zesde hypothese.

Bij 40 van de 41 geobserveerde zittingen vraagt de parketsecretaris de jeugdige naar zijn eigen verhaal over het gepleegde delict en bij één zitting vraagt hij hier niet naar. Deze resultaten ondersteunen de zevende hypothese. Verder vraagt de parketsecretaris bij 28 van de 41 geobserveerde zittingen aan de jeugdige naar uitleg of

verklaringen en bij 13 zittingen vraagt hij dit niet. Deze resultaten ondersteunen samen de achtste hypothese.

De parketsecretaris stelt bij 3 van de 41 zittingen meerdere vragen tegelijkertijd, bij de overige zittingen wordt dit niet gedaan. Deze resultaten ondersteunen de negende hypothese. Verder stelt de parketsecretaris bij 31 van de 41 geobserveerde zittingen redelijk veel tot veel open vragen, bij acht zittingen gemiddeld veel open vragen en bij twee zittingen redelijk weinig open vragen. Deze resultaten ondersteunen de tiende hypothese. Verder vraagt de parketsecretaris bij 28 van de 41 geobserveerde zittingen redelijk veel tot veel door bij de jeugdige, bij negen zittingen gebeurt dit matig en bij vier zittingen redelijk weinig. Deze resultaten ondersteunen samen de elfde hypothese. De parketsecretaris heeft bij 39 van de 41 geobserveerde zittingen een redelijk vriendelijke tot vriendelijke intonatie. Bij de overige zittingen is de intonatie neutraal. Deze resultaten ondersteunen de twaalfde hypothese. Verder complimenteert de parketsecretaris de jeugdige bij 11 van de 41 geobserveerde zittingen redelijk veel tot veel, bij vijf zittingen matig en bij 25 zittingen redelijk weinig tot niet. Deze resultaten ondersteunen de dertiende hypothese niet.

Strafoplegging. De parketsecretaris geeft bij 37 van de 41 geobserveerde zittingen uitleg bij de keuze voor een bepaalde sanctie, bij twee zittingen wordt er geen uitleg gegeven en bij één zitting gebeurt dit gedeeltelijk. Bij één zitting is deze uitleg niet van toepassing, gezien deze zaak geschorst wordt. Deze resultaten ondersteunen de veertiende hypothese. Verder biedt de parketsecretaris bij 37 van de 41 geobserveerde zittingen uitleg omtrent de inhoud van de sanctie(s). Een voorbeeld van de uitleg van voorwaardelijk seponeren: "Deze brief gaat dadelijk in een doos, die wordt neergezet op een plankje, maar daar gebeurt verder niets mee. Wanneer je binnen een bepaalde tijd weer in aanraking komt met de politie wordt deze brief weer uit de doos gehaald en meegenomen in het onderzoek." Bij één zitting wordt er geen uitleg geboden door de parketsecretaris en bij drie zittingen is deze uitleg niet van toepassing, gezien één jeugdige niet akkoord gaat met het strafaanbod, één zaak verwezen wordt naar Bureau Halt en één zitting geschorst wordt. Deze resultaten ondersteunen de vijftiende hypothese. Tot slot wordt er bij 8 van de 41 geobserveerde zittingen uitleg gegeven over de consequenties voor het strafblad, eventueel op aanvraag van de jeugdige en/of diens ouders, en bij één zitting wordt deze gedeeltelijk gegeven. De parketsecretaris geeft echter bij 29 zittingen geen uitleg over de consequenties voor het strafblad. Bij drie zittingen is deze uitleg niet van toepassing, gezien eerdergenoemde redenen. Deze resultaten ondersteunen de zestiende hypothese niet.

Bijdrage van de Advocaat

De resultaten zijn gebaseerd op 32 van de 41 geobserveerde zittingen aangezien er bij 32 van de 41 zittingen een advocaat van de jeugdige verdachte aanwezig is. De

afwezigheid van een advocaat komt voornamelijk omdat er een strafvoorstel op het gepleegde delict staat tot maximaal 20 uur taakstraf, waarbij er geen advocaat wordt toegewezen aan de verdachte (Na, 2011). Bij één zitting is er geen advocaat aanwezig omdat deze niet op de hoogte is van de zitting. De advocaat is gemiddeld 2 minuten en 45 seconden aan het woord.

In de rechtbank kan de advocaat, nadat het vonnis door de rechter is uitgesproken, met de jeugdige verdachte overleggen buiten de zittingszaal of hij in hoger beroep wil gaan (De Jonge, 2008). Bij TRIP-zittingen kan de advocaat met de jeugdige verdachte buiten de zittingszaal overleggen of de jeugdige wel of niet akkoord gaat met het afdoeningsvoorstel. Bij 6 van de 32 geobserveerde zittingen overlegt de advocaat met de jeugdige buiten de zittingszaal. Gemiddeld duurt dit overleg 4 minuten en 30 seconden.

Voorbereiding op de zitting. Bij 22 van de 32 geobserveerde zittingen heeft de advocaat de jeugdige verdachte ingelicht of heeft de advocaat samen met de jeugdige verdachte het dossier besproken. Eén advocaat zegt bijvoorbeeld: "We hebben het dossier besproken en ook besproken wat mijn cliënt graag zelf wil." Bij twee zittingen heeft de advocaat met de jeugdige overleg gehad over eventuele sancties die zouden passen bij de jeugdige. Opvallend is dat bij twee zittingen de advocaat en de jeugdige verdachte elkaar nog nooit eerder hebben gezien en vervolgens voorafgaand aan de zitting het dossier kort op de gang hebben besproken. Bij één zitting is het dossier te laat bij de advocaat, waardoor de advocaat het dossier niet heeft kunnen bespreken met de jeugdige verdachte. Bij de overige zittingen is het niet bekend of de advocaat de jeugdige verdachte heeft ingelicht of samen met zijn cliënt het dossier heeft besproken. De eerste hypothese wordt dus ondersteund door de resultaten.

Inhoud pleidooi. De advocaat krijgt bij 9 van de 32 zittingen het woord nadat de jeugdige zijn verhaal heeft gedaan. Bij 21 zittingen komt de advocaat aan het woord nadat de parketsecretaris met één van de overige aanwezigen heeft gesproken over de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige. Opmerkelijk is dat bij 2 van de 32 zittingen de advocaat pas aan het woord komt nadat de parketsecretaris een afdoeningsvoorstel heeft gedaan. Tijdens het pleidooi doet de advocaat bij 9 van de 32 zittingen een voorstel voor de afdoening die passend is bij zijn cliënt. Eén advocaat zegt bijvoorbeeld: "Mijn cliënt staat open voor hulp maar liever niet in een gedwongen kader." Een andere advocaat zegt: "Het is een op zichzelf staand delict en er is geen recidivekans. Daarom stel ik een beperkte werkstraf voor." Bij zeven zittingen geeft de advocaat in het pleidooi aan dat het bewijs niet klopt of dat er een tekort is aan bewijs. Bij zes zittingen geeft de advocaat aan dat de getuigenverklaringen niet kloppen of dat de getuigenverklaringen elkaar tegenspreken. Daarnaast maakt de advocaat bij zes zittingen in zijn pleidooi plaats om het delict te verduidelijken en geeft hij bij vier

zittingen aan dat de jeugdige al consequenties heeft ervaren en/of straf heeft gehad. Opvallend is dat bij één zitting de advocaat niks wil zeggen op het moment dat hij de kans krijgt het woord te voeren. Ook wordt er maar in één zitting door de advocaat aangegeven dat een sanctie gevolgen kan hebben voor de jeugdige wat betreft het verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag. De tweede hypothese wordt dus niet ondersteund door de resultaten, omdat de advocaat maar bij 9 van de 32 zittingen een voorstel voor de afdoening doet.

Begrip. Bij 5 van de 32 geobserveerde zittingen wordt het begrip van de jeugdige verdachte gemiddeld getoetst door de advocaat en bij de overige zittingen wordt dit redelijk weinig tot niet gedaan. Bij 19 van de 32 zittingen wordt er gemiddeld tot veel verduidelijkt door de advocaat en bij de overige zittingen wordt dit redelijk weinig tot niet gedaan. De derde hypothese wordt dus niet door de resultaten ondersteund. Bij 28 van de 32 zittingen heeft de advocaat weinig tot geen jargon gebruikt. Bij één zitting wordt er gemiddeld gebruik gemaakt van jargon en bij twee zittingen redelijk veel. Eén zittingen wordt niet meegenomen omdat één advocaat aangeeft niks te willen zeggen. De vierde hypothese wordt dus ondersteund door de resultaten.

Bijdrage van Ouders

Bij 34 van de 41 geobserveerde zittingen zijn één of beide (pleeg)ouders aanwezig, waarvan bij 14 zittingen beide ouders aanwezig zijn, bij vijf zittingen alleen de vader en bij 15 zittingen alleen de moeder. Redenen die worden genoemd waarom ouders niet aanwezig zijn, zijn bijvoorbeeld dat beide ouders aan het werk zijn, dat de moeder een belangrijke afspraak heeft of dat de moeder slecht Nederlands spreekt. De parketsecretaris geeft de ouders bij 4 van de 34 zittingen niet het woord. In 30 zittingen is er voor de ouders buiten de gestelde vragen om ruimte voor eigen inbreng. De ouders zijn gemiddeld 1 minuut en 15 seconden aan het woord tijdens een TRIP-zitting.

De ouders vertonen bij één derde van de zittingen een redelijk tot redelijk hoge nerveuze houding. Bij ongeveer de helft van de zittingen vertonen zij een redelijk tot redelijke hoge verlegen houding. Bij één derde van de zittingen vertonen zij een redelijk tot redelijk hoge laconieke/onverschillige houding. Bij één derde van de zittingen vertonen zij een redelijk tot redelijk hoge spraakzame houding. Tot slot wordt er bij 7 zittingen geconstateerd dat de ouders redelijk boos/gefrustreerd zijn.

Bespreking van het delict. Bij 24 van de 34 zittingen is het delict niet of nauwelijks besproken met de ouders, bij drie zittingen wordt het delict gemiddeld besproken en bij zeven zittingen wordt het delict in redelijk hoge of hoge mate besproken met de ouders. De eerste hypothese wordt dus niet ondersteund door de resultaten.

Bespreking van de thuissituatie. In 22 van de 34 zittingen wordt er in redelijk hoge of hoge mate de thuissituatie van de jeugdige besproken met de ouders. Zo wordt bijvoorbeeld het volgende door een moeder gezegd: "Ze is erg moeilijk thuis. Haar broer

heeft ook problemen.” Bij twee zittingen wordt de thuissituatie gemiddeld besproken met de ouders en bij 10 zittingen wordt de thuissituatie niet of nauwelijks besproken. De tweede hypothese wordt dus ondersteund door de resultaten.

Bespreking van de situatie op school. In 26 van de 34 zittingen wordt de schoolsituatie van de jeugdige niet of nauwelijks besproken met de ouders. Bij vijf zittingen wordt de schoolsituatie gemiddeld besproken en bij drie zittingen wordt dit in redelijk hoge of hoge mate besproken. De derde hypothese wordt dus niet ondersteund door de resultaten.

Beroep op het Moreel Besef

De morele dialoog moet de zelfreflectie van de jeugdige verdachte stimuleren (Daly & Bouhours, 2008). De jeugdige zal kritisch moeten leren kijken naar zijn daden en zijn identiteit (Weijers, 2002). Wanneer de jeugdige verdachte geheel ontkent, is het niet mogelijk om hem kritisch te laten kijken naar zijn daden gezien hij zegt dat hij deze niet gepleegd heeft. Hiervan uitgaande worden de ontkennende verdachten niet meegenomen in het onderzoek, maar worden opvallende resultaten van deze verdachten wel benoemd.

Ontkennende en bekende verdachten. Bij 8 van de 41 geobserveerde zittingen is er sprake van ontkennende verdachten. Hierbij komen twee opvallende resultaten naar voren, namelijk (1) er wordt bij één verdachte geen beroep gedaan op zijn moreel besef terwijl er wel een werkstraf wordt opgelegd en (2) er wordt bij twee verdachten in redelijk hoge mate een beroep gedaan op verantwoordelijkheid terwijl deze zaken worden geseponneerd. In de overige 33 zittingen is er sprake van bekende verdachten en is het dus mogelijk om een moreel dialoog te voeren, gezien geen enkele jeugdige verdachte gebruik heeft gemaakt van zijn zwijgrecht.

Parketsecretaris. Bij 30 van de 33 geobserveerde zittingen doet de parketsecretaris in redelijk tot hoge mate een beroep op verantwoordelijkheid. Hij vraagt bijvoorbeeld: “Begrijp je dat je hier zit?” Bij drie zittingen doet hij niet of nauwelijks een beroep op verantwoordelijkheid. Bij 23 van de 33 zittingen doet de parketsecretaris in redelijk tot hoge mate een beroep op schuldgevoel en bij de overige 10 zittingen doet hij dit niet of nauwelijks. De parketsecretaris doet in 13 zittingen in redelijk tot hoge mate een beroep op spijtgevoelens en in 20 zittingen niet of nauwelijks. In zeven zittingen doet de parketsecretaris in redelijk tot hoge mate een beroep op empathie ten opzichte van het slachtoffer. In 26 zittingen doet de parketsecretaris hier niet of nauwelijks een beroep op. De parketsecretaris doet in geen van de 33 zittingen een beroep op schaamte. Deze resultaten ondersteunen de eerste hypothese op het gebied van verantwoordelijkheid, schuldgevoelens en schaamte, en ondersteunen deze hypothese op het gebied van spijtgevoelens en empathie niet.

Ouders. Er zijn 28 zittingen geobserveerd met bekende verdachten waarbij de ouders aanwezig zijn. De ouders doen in 9 van de 28 geobserveerde zittingen in redelijk

tot hoge mate een beroep op verantwoordelijkheid. Zo zeggen de ouders bijvoorbeeld: "Het is gewoon niet goed wat hij heeft gedaan." In de overige zittingen doen zij niet of nauwelijks een beroep op verantwoordelijkheid. De ouders doen in 11 zittingen in redelijk tot hoge mate een beroep op schuldgevoel en in 17 zittingen niet of nauwelijks. De ouders doen in acht zittingen in redelijk tot hoge mate een beroep op spijtgevoelens en in 20 zittingen niet of nauwelijks. De ouders doen in twee zittingen in redelijk of in redelijke hoge mate een beroep op empathie en in één zitting in redelijke mate een beroep op schaamte. Voor de overige zittingen geldt dat de ouders geen beroep doen op empathie en schaamte. Deze resultaten ondersteunen de tweede hypothese op het gebied van schaamte, maar op het gebied van verantwoordelijkheid, schuldgevoel, spijtgevoelens en empathie wordt deze hypothese niet ondersteund.

Advocaat. Er zijn 24 zittingen geobserveerd met bekende verdachten waarbij een advocaat aanwezig is. De advocaat doet in 9 van de 24 geobserveerde zittingen in redelijk tot hoge mate een beroep op verantwoordelijkheid en in de overige zittingen niet of nauwelijks. Wat betreft het beroep op schuldgevoel en spijtgevoelens komt precies hetzelfde beeld naar voren. Hierbij geeft de advocaat bijvoorbeeld aan dat de verdachte spijt heeft van zijn daden. De advocaat doet in één zitting in redelijk hoge mate een beroep op empathie en in twee zittingen in redelijk hoge of in hoge mate een beroep op schaamte. Voor de overige zittingen geldt dat de advocaat geen beroep doet op empathie en schaamte. Deze resultaten ondersteunen de derde hypothese op het gebied van verantwoordelijkheid, schuldgevoel, spijtgevoelens en empathie, maar op het gebied van schaamte wordt deze hypothese niet ondersteund.

Conclusie en Discussie

In dit onderzoek is getracht antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: In hoeverre wordt er een bijdrage geleverd aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting? Concluderend kan worden gesteld dat er enerzijds sprake is van een bijdrage aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting, anderzijds lijkt er ruimte te bestaan voor verbetering. Zo komt naar voren dat de parketsecretaris een bijdrage levert aan de participatie van de jeugdige verdachte door het geven van een goede introductie over de procedures (2), de aanwezigen en hun functie (1), door gesprekstechnieken te hanteren die zijn aangepast op de jeugdige (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12) en door uitleg te geven over de keuze voor en de inhoud van de sanctie (14, 15).³ Dit lijkt in overeenstemming te zijn met de literatuur (Archard & Skivenes, 2009; Delfos, 2005; Eggermont, 1997; Fagan & Tyler, 2005; Rap, 2013; Saywitz et al., 2010; Weijers & Rap, 2011). De parketsecretaris moet daarentegen vaker een toelichting geven van zijn intenties, gezien dit bijdraagt aan het begrip en daarmee

---

³ De cijfers verwijzen naar de hypothesen behorend bij de parketsecretaris, beschreven in tabel 1.

ook aan de participatie van de jeugdige (Delfos, 2005). Daarnaast is het van pedagogisch belang voor de jeugdige dat de consequenties van de beslissing door de parketsecretaris worden uitgelegd (Rap & Weijers, 2011). De constatering dat hieraan beperkt wordt voldaan kan echter worden verklaard, doordat het zich in de praktijk heeft voorgedaan dat de parketsecretaris er vanuit gaat dat er een uitleg hierover wordt gegeven door de advocaat of de RvdK.

Verder komt uit het onderzoek naar voren dat de advocaat een bijdrage levert aan de participatie van de jeugdige verdachte door hem voorafgaand aan de TRIP-zitting in te lichten over het proces en door het vermijden van jargon. Deze constatering lijkt de literatuur te ondersteunen (Federle, 1996; Rap, 2013). Echter moet in acht worden genomen dat bij enige blijk van een inlichting over het proces tijdens een zitting dit al wordt beschouwd als een goede inlichting. Bovendien is het de vraag of er daadwerkelijk sprake is van een goede inlichting over het proces wanneer de advocaat en de jeugdige verdachte elkaar pas kort voor de zitting voor het eerst ontmoeten en op dat moment het dossier doornemen. Verder blijkt dat de advocaat er beter op toe moet zien dat de jeugdige verdachte belangrijke verklaringen of vragen begrijpt, om zo de participatie van de jeugdige te vergemakkelijken (Rap & Weijers, 2013). Ook moet de advocaat vaker een passend afdoeningsvoorstel doen zodat het welzijn van de jeugdige kan worden meegenomen in de beslissing van de parketsecretaris (De Jonge, 2008). De resultaten van het onderzoek kunnen hierover echter een vertekend beeld geven. Het is namelijk afhankelijk van de aard van het delict, van de ernst van het delict of van de persoonlijke omstandigheden, of een afdoeningsvoorstel passend bij de jeugdige verdachte aan de orde is.

Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat de ouders een bijdrage leveren aan de participatie van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting door informatie te verstrekken over de thuissituatie. Dit lijkt in overeenstemming te zijn met de literatuur (Hepping, 2006). Er moet echter meer met de ouders worden gesproken over de situatie op school, gezien er bij de sanctie in hoge mate rekening wordt gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachte (Van Dartel & Schellings, 2007). Een mogelijke verklaring voor de beperkte informatieverstrekking over de situatie op school, is de constatering dat er vaak niet naar deze informatie wordt gevraagd wanneer er een rapport is opgesteld door de RvdK. Mogelijk beschouwt de parketsecretaris de informatie van ouders over de situatie op school niet als aanvullend. Verder moet er met de ouders meer worden gesproken over hun perceptie van de ernst van het delinquent gedrag, over hun reactie op en hun mening over dit gedrag (Hepping & Weijers, 2011). Bij bovenstaande resultaten moet echter in acht worden genomen dat deze onjuist kunnen worden geïnterpreteerd. Aan de ouders is namelijk niet tijdens alle zittingen expliciet het woord gegeven door de parketsecretaris en er is bovendien niet consequent

gevraagd naar de eerder genoemde domeinen waar de ouders informatie over kunnen verstrekken. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat ouders zich eerder als passieve luisteraars opstellen dan als actieve deelnemers in het gesprek. In de literatuur lijkt bevestiging te zijn voor deze verklaring, gezien de rechter ouders moet informeren over de mogelijkheid dat zij ook hun inbreng hebben in de zitting (Rap, 2013).

Verder komt uit het onderzoek naar voren dat de parketsecretaris een beroep doet op het moreel besef van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting, wat bijdraagt aan zijn participatie. De parketsecretaris doet namelijk een beroep op verantwoordelijkheid en schuldgevoelens. De constatering dat de parketsecretaris geen beroep doet op schaamte wordt als positief beschouwd, aangezien jeugdigen nog volop naar hun eigen identiteit aan het zoeken zijn en gevoelens van schaamte daar geen positief effect op hebben (Rap & Weijers, 2011). De parketsecretaris moet echter in hogere mate een beroep doen op spijtgevoelens en empathie ten opzichte van het slachtoffer, om zo de bewustwording van de jeugdige verdachte te stimuleren (Weijers, 2002). Hierbij moet in acht worden genomen dat er mogelijk een vertekend beeld is van het beroep op empathie ten opzichte van het slachtoffer, gezien niet ieder delict interpersoonlijk is. Daarnaast blijkt dat de advocaat in beperkte mate een beroep doet op het moreel besef van de jeugdige verdachte. Deze bevinding lijkt de literatuur te ondersteunen, gezien hij in eerste instantie gericht is op de verdediging van de jeugdige verdachte (Rap & Weijers, 2011). Tot slot moeten ouders in hogere mate een beroep doen op de aspecten van het moreel besef van de jeugdige verdachte tijdens een TRIP-zitting (Hoeve et al., 2009). Een mogelijke verklaring voor het ontbreken hiervan is dat de parketsecretaris niet altijd specifieke vragen hierover heeft gesteld. De parketsecretaris moet de ouders echter wel ondersteunen bij het beroep doen op het moreel besef van de jeugdige (Daly & Bouhours, 2008).

Limitaties en Aanbevelingen

Bij dit onderzoek zijn verschillende limitaties te noemen. Allereerst is te noemen dat het onderzoek door vier onderzoekers is uitgevoerd waarbij iedere onderzoeker verantwoordelijk is voor één deelvraag. Hierdoor is het mogelijk dat iedere onderzoeker meer alert is op de eigen deelvraag dan op de andere deelvragen. Dit kan mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de betrouwbaarheid van het onderzoek en kan er tevens voor zorgen dat relevante informatie verloren gaat. Verder lijken de conclusies diepgang te missen doordat het onderzoek te breed is gehouden. Daarnaast is de begripsvaliditeit van het onderzoek aangetast, gezien er voorafgaand aan de observaties niet geconcretiseerd is hoe de optievragen en de notitievragen van het observatieformulier beantwoord moeten worden. In toekomstig onderzoek is het wenselijk dat de notitievragen worden opgedeeld in deelgebieden, zodat elke observant weet waar alert op te zijn en daarmee de validiteit vergroot kan worden. Ook is er voorafgaand aan de

observaties geen concrete waarde toegekend aan de vijfpuntschaal vragen van de observatielijst. Om de begripsvaliditeit en de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten, wordt toekomstig onderzoek aanbevolen om voorafgaand aan de observaties waarde toe te kennen aan de schaalverdeling. Verder moet in acht worden genomen dat de observaties een vertekend beeld kunnen geven van de werkelijkheid, gezien vanuit de reactiviteitstheorie kan worden verwacht dat de aanwezigheid van de onderzoekers tijdens de zittingen de overige aanwezigen kan beïnvloeden (Neuman, 2012).

Vervolgonderzoek wordt verder aanbevolen om de jeugdige verdachte en eventueel diens ouders expliciet te informeren over de inhoud en het doel van het onderzoek en tevens specifiek toestemming hiervoor te vragen, om zo de *informed consent* te waarborgen. Tot slot is het wenselijk dat in toekomstig onderzoek expliciet benoemd wordt dat de onderzoekers een geheimhoudingsverklaring hebben getekend en dat de gegevens van de jeugdige verdachte anoniem worden verwerkt om zo zijn privacy te waarborgen.

Literatuur

- Apell, A. R. (2006). Children's voice and justice: Lawyering for children in the twenty-first century. *Nevada Law Journal*, 6, 692-711.
- Archard, D., & Skivenes, M. (2009). Hearing the child. *Child and Family Social Work*, 14, 391-399.
- Brummelaar, M., ten, & Kalverboer, M. (2011). *Kinderen, kinderrechten en de strafrechtelijke procedure. Het belang van het kind in het jeugdstraf(proces)recht*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Bruning, M. R., Jong, M. P., de, Liefwaard, T., Schuyt, P. M., Doek, J. E., & Doreleijers, T. A. H. (2011). *Wegwijs in het jeugdsanctierecht. Onderzoek naar het juridisch kader voor de zwaarste jeugdsancties in theorie en praktijk*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.
- Bunt, H. G., van de, Keijser, J. W., de, & Elffers, H. (2004). Responsieve rechters. *Rechtstreeks*, 2, 6-33.
- Daly, K., & Bouhours, B. (2008). Judicial censure and moral communication to youth sex offenders. *Justice Quarterly*, 25, 496- 522.
- Dartel, N., van, & Schellings, J. (2007). De formele positie van ouders in het onderwijs. Verkregen op 15 mei 2014, http://www.pro8.nu/files_cms/bestand/30411.pdf
- Delfos, M. F. (2005). *Ik heb ook wat te vertellen! Communiceren met pubers en adolescenten*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Eggermont, M. (1997). *Beter dan zitten... Jongeren over taakstraffen*. Alphen aan den Rijn: Samson H.D. Tjeenk Willink.
- Eisenberg, N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. *Annual Review of Clinical Psychology*, 51, 665-697.
- Fagan, J., & Tyler, T. R. (2005). Legal socialization of children and adolescents. *Social Justice Research*, 18, 217-242.
- Federle, K. (1996). The ethics of empowerment: Rethinking the role of lawyers in interviewing and counseling the child client. *Fordham Law Review*, 64, 1655-1697.
- Hepping, K. (2006). "Mijn kind is geen crimineel". De rol van de ouders in het jeugdstrafprocesrecht internationaal en nationaal bekeken (Ongepubliceerde masterthesis). Universiteit Utrecht.
- Hepping, K., & Weijers, I. (2011). *Effectieve ouderparticipatie in het jeugdstrafproces. De Utrechtse pilot Versterken Betrokkenheid Ouders*. Amsterdam: SWP.
- Hoeve, M., Dubas, J. S., Eichelsheim, V. I., Laain, P. H., van der, Smeenk, W., & Gerris, J. R. M. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37, 749-775.

- Jonge, G., de (2008). De verdediging van jongeren. In: I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht in internationaal perspectief* (pp. 249-263). Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Jonge, G., de, Hepping, K. & Weijers, I. (2011). De rol van de ouders in de jeugdstrafrechtspleging. In I. Weijers, & F. Imkamp, *Jeugdstrafrecht: In international perspectief* (pp. 233-264). Den Haag: Boom Lemma.
- Kaldien, S. N., & De Heer-de Lange, N. E. (2013). Criminaliteits en rechtshandhaving 2012: Ontwikkelingen en samenhangen. Den Haag: Boom Lemma.
- Khoury, A. (2010). Why a lawyer? The importance of client-directed legal representation for youth. *Family Court Review*, 48, 277-283.
- Na, P. T. (2011). *Jeugdigen en de OM-afdoening: De wet OM-afdoening in relatie tot artikel 40 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. Tilburg: Celsus Juridische Uitgeverij.
- Neuman, W. L. (2012). *Understanding research*. Boston: Pearson Education.
- Openbaar Ministerie (z.j.a). *Wat is een TRIP-zitting?* Verkregen op 20 maart 2014, http://www.om.nl/vast_menu_blok/contact/vraag_en_antwoord/u_krijgt_een_straf/@158961/trip-zitting/
- Openbaar Ministerie (z.j.b). *ZSM*. Verkregen op 28 mei 2014, <http://www.om.nl/onderwerpen/zsm/>
- Oude Breuil, B.C. (2005). *De Raad voor de Kinderbescherming in een multiculturele samenleving*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Oude Breuil, B.C.M., & Post, M.G.J. (2002). De praktijk van openbaarheid, of waarom cricket zo moeilijk te begrijpen is. In A. Beijer, C.H. Brants, L. van Lent & C. Pelsers (Eds.), *Openbare strafrechtspleging* (pp. 159-179). Deventer: Kluwer.
- Rap, S.E. (2013). The participation of juvenile defendants in the youth court. A comparative study of juvenile justice procedures in Europe (Proefschrift).
- Rap, S., & Weijers, I. (2011). *De jeugdstrafzitting: Een pedagogisch perspectief. De communicatie tussen jeugdrechter en jeugdige verdachte*. Den Haag: Raad voor de rechtspraak.
- Rap, S., & Weijers, I. (2013). The role of the lawyer and parents in the youth court: A pedagogical perspective. *International Association of Youth and Family Judges and Magistrates Chronicle*, 76-81.
- Saywitz, K., Camparo, L.B., & Romanoff, A. (2010). Interviewing children in custody cases: Implications of research and policy for practice. *Behavioral Sciences and the Law*, 4, 542-562.
- UN, Committee on the Rights of the Child (2009). *CRC General Comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard*, CRC/C/GC/12. Verkregen op 19 maart 2014, <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/AdvanceVersions/CRC-C-GC>

-12.pdf

UN, General Assembly (1989). *Convention on the Rights of the Child*, A/RES/44/25.

Verkregen op 19 maart, 2014, <http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r025.htm>

Weijers, I. (2002). The moral dialogue: A pedagogical perspective on juvenile justice. In I. Weijers, & A. Duff (Eds.), *Punishing juveniles: Principles and critique* (pp. 135-154). Oxford: Hart Publishing.

Weijers, I. (2008). *Schuld en schaamte. Een pedagogisch perspectief op het jeugdstrafrecht*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Weijers, I., & Rap, S. (2011). De pedagogische opgaven van de jeugdstrafzitting. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds). *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 221-232). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Wikström, P. H., & Svensson, R. (2010). When does self-control matter? The interaction between morality and self-control in crime causation. *European Journal of Criminology*, 7, 395-410.

Bijlage 1

Observatielijst

Observatielijst TRIP-zitting		Nr.:
Algemeen		
Observator:		Arrondissement: Paleis van Justitie
Datum:		Locatie: Den Haag
Start:	Eind:	Parketsecretaris:
Bijzonderheden (ruis):		
Beschrijving setting:		
<ul style="list-style-type: none"> - Plaats jeugdige verdachte: - Plaats parketsecretaris: - Plaats ouders - Plaats overige aanwezige(n) 		
Gegevens – jeugdige verdachte		
Leeftijd:	Geslacht: M / V	Etniciteit:
Ontkennende verdachte: JA / NEE / DEEL		First Offender: JA / NEE / ONBEKEND
Delictsomschrijving:		
Rapport Raad van de Kinderbescherming:		
Aanwezigen		
	Aanwezig	Reden voor afwezigheid
Parketsecretaris		

Jeugdige verdachte		
Raadsman		
Griffier		
Ouders / verzorgers	Vader	
	Moeder	
	Anders:	
Overige familieleden	Broer / Zus	
	Opa / Oma	
	Oom / Tante	
	Anders:	
Overige aanwezigen		
Tolk		
<i>Uitleg</i> – door parketsecretaris		
Voorstellen van aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk		
Uitleg rol/functie aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk		
Uitleg verloop zitting: JA / NEE / Gedeeltelijk		
Intentie toelichting: JA / NEE / Gedeeltelijk		

Begrip – jeugdige verdachte		
	Parketsecretaris	Raadsman
Tempo (laag – hoog)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Volume (zacht – hard)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Articulatie (onduidelijk – overdreven)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Intonatie (vriendelijk – streng)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Moeilijkheidsgraad (te makkelijk – te moeilijk)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van jargon (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van afkortingen (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Verduidelijking (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Begrip verdachte toetsen (niet – vaak)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Inhoud – Communicatie met jeugdige verdachte		
- Maakt de jeugdige verdachte gebruik van zwijgrecht: JA / NEE / Gedeeltelijk		
	Parketsecretaris	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	Eigen verhaal delict van jongere: ja/nee
Bespreking persoonlijke omstandigheden:		Vragen naar uitleg of verklaring: ja /nee.
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	
• Vrienden	1 2 3 4 5	
• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	Aanspreking jeugdige:

Gesprekstechnieken:		Meerdere vragen tegelijkertijd: ja /nee	
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5		
• Doorvragen	1 2 3 4 5		
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5		
• Begrip tonen	1 2 3 4 5		
• Complimenteren	1 2 3 4 5		
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5		
Houding:	Verdachte		
• Nerveus	1 2 3 4 5		
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5		
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5		
• Verlegen	1 2 3 4 5		
• Spraakzaam	1 2 3 4 5		
Inhoud – Communicatie met ouders			
<p>- Moment aan het woord komen:</p> <p>- Hoe lang aan het woord +/-:</p> <p>- Wat vertellen ouders:</p> <p>- Is er buiten de gestelde vragen om gelegenheid voor ouders om wat in te brengen:</p>			
		Parketsecretaris	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5		
Bespreking persoonlijke omstandigheden:			

• Thuissituatie	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	
• Vrienden	1 2 3 4 5	
• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:		
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	
• Doorvragen	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	
Houding:	Ouders	
• Nerveus	1 2 3 4 5	
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5	
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5	
• Verlegen	1 2 3 4 5	
• Spraakzaam	1 2 3 4 5	
Rol advocaat		
<ul style="list-style-type: none"> - Moment aan het woord komen: - Hoe lang aan het woord +/-: - Inhoud pleidooi - Ondersteuning tijdens de TRIP-zitting: 		

- Overleg buiten de TRIP-zitting (tijdsduur):

- Inlichting over proces:

Appel op moreel besef verdachte

- Moment van appel:
  - o Rechter
  - o Raadsman
  - o Ouders

	Rechter	Raadsman	Ouders	Notities
• Beroep op schuldgevoel	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op verantwoordelijkheid	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep spijtgevoelens	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op empathie (t.o.v. slachtoffer)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op gevolgen slachtoffer	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	
• Beroep op schaamte	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	

Verhaal jeugdige over moreel besef (uit zichzelf?):

Afdoening

- Voorstel afdoening:

- Uitleg bij keuze voor sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk

- Uitleg omtrent inhoud sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk
- Uitleg consequenties strafblad: JA / NEE / Gedeeltelijk
- Reactie jeugdige verdachte:

Tijd aan het woord

Parketsecretaris:

Advocaat:

Jeugdige:

Ouders:

Bijlage 2

Data-analyse per deelvraag

O = Optie vraag (Ja/Nee, Ja/Nee/Gedeeltelijk)

N = Notitie

V = Vijfpuntschaal

Deelvraag	Hypo- these	Onderdeel observatielijst	Item observatielijst	Vraag
Parket- secretaris	1	Uitleg (door parketsecretaris)	a. Voorstellen van aanwezigen	O
			b. Uitleg rol/functie aanwezigen	O
	2	Uitleg (door parketsecretaris)	a. Uitleg verloop zitting	O
	3	Uitleg (door parketsecretaris)	a. Intentie toelichting	O
	4	Begrip (jeugdige verdachte, parketsecretaris)	a. Tempo	V
	5	Begrip (jeugdige verdachte, parketsecretaris)	a. Volume	V
			b. Articulatie	V
	6	Begrip (jeugdige verdachte, parketsecretaris)	a. Moeilijkheidsgraad	V
			b. Gebruik van jargon	V
	7	Inhoud (communicatie met jeugdige, notities)	a. Eigen verhaal delict van jongere	O
	8	Inhoud (communicatie met jeugdige, notities)	a. Vragen naar uitleg of verklaring	O
	9	Inhoud (communicatie met jeugdige, notities)	a. Meerdere vragen tegelijkertijd	O
	10	Inhoud (communicatie met jeugdige, gesprekstechnieken)	a. Open vragen stellen	V
11	Inhoud (communicatie met jeugdige, gesprekstechnieken)	a. Doorvragen	V	
12	Begrip (jeugdige verdachte, parketsecretaris)	a. Intonatie	V	
13	Inhoud (communicatie met jeugdige,	a. Complimenteren	V	

	14	gesprekstechnieken) Afdoening	a. Uitleg bij keuze voor sanctie(s)	O
	15	Afdoening	a. Uitleg omtrent inhoud sanctie(s)	O
	16	Afdoening	a. Uitleg consequenties strafblad	O
Advocaat	1	Rol advocaat	a. Inlichting over proces	N
	2	Rol advocaat	a. Inhoud pleidooi	N
	3	Begrip (jeugdige verdachte, raadsman)	a. Begrip verdachte toetsen	V
	4	Begrip (jeugdige verdachte, raadsman)	b. Verduidelijking a. Gebruik van jargon	V V
Ouders	1	Inhoud (communicatie met ouders)	a. Bespreking delict	V
	2	Inhoud (communicatie met ouders)	a. Bespreking persoonlijke omstandigheden (thuisituatie)	V
	3	Inhoud (communicatie met ouders)	a. Bespreking persoonlijke omstandigheden (school/opleiding)	V
Moreel besef	1	Appel op moreel besef verdachte	a. Rechter	V
	2	Appel op moreel besef verdachte	a. Raadsman	V
	3	Appel op moreel besef verdachte	a. Ouders	V